

PATASANA 2000

Ahmet Ümit 1960-

KİŞİLER

Esra Esra Üniversite'de öğretim üyesi bir arkeologdur. Kazı başkanı olarak ilk görevi Gaziantep'te Geç Hititler'e ait kalıntılarda yaptıkları çalışmadır. Evlenip boşanmıştır. 5 aylık hamileyken bir kaza sonucu çocuğunu düşürmüştür. Sonrasında eşi Orhan'a olan sevgisi de tükenmiş ve 6 ay sonra boşanmıştır. Babasına çok düşkündür. Çocukken babası genç bir kadına âşık olmuştur ve annesi ile ayrılmıştır. Esra Gaziantep'te Eşref Yüzbaşı ile tanışmıştır ve ona ilgi duymaktadır.

Eşref Yüzbaşı Eşref komutan olarak Şımak'ta görev almış, kendine özel bir ekip kurarak dağlarda operasyonlar düzenlemiştir. Bütün ekibi öldürülmüştür ama kendisi yaralı kurtulmuştur. Bunun sonucu bir süre hastanede yaralı olarak yatmış, sonrasında da uzun süre psikolojik tedavi görmüştür. Eşi İstanbul'a tayinini istemesi için ısrarcıdır ama arkadaşları öldükten sonra böyle bir şey isteyemez ve eşinden de uzaklaşır. Gaziantep'e göreve gider. Kızıyla sık sık telefonda konuşsa da İstanbul'a ziyarete gitmek istemez. Esra'ya karşı ilgilidir ve aralarında bir çekim oluşmaya başlar.

Timothy Timothy 51 yaşında, Amerikalı bir ölü diller uzmanıdır. Karısı başka biri ile gidip onu terk etmiştir. Gençliğinde Vietnam savaşına katılmıştır ve bir süre psikolojik tedavi görmüştür. Esra onunda ekipte olması için ısrarcı olmuştur. Bulunan tabletlerdeki yazıları çevirme görevi ondadır. Onu kıskanana Kemal dışındaki ekip arkadaşları tarafından sevilir. Onu deneyimli, olgun ve pozitif biri olarak görmektedirler.

Bernd Alman bir arkeologdur. Evlidir ve eşi hamiledir. Eşine çok âşıktır. Onun için her şeyi yapabileceğini söylemektedir. Eşinin ailesi yıllar önce Türkiye'den kaçan Ermenilerdendir. Ermeni meselesi konusunda çok hassastır ve bu konudaki düşüncelerini her zaman ateşli şekilde tartışır. Ekip içinde çok sevilmemekte ve soğuk bulunmaktadır.

Kemal Kemal, İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde görev yapmaktadır. Bir önceki kazıda tanıştığı ve büyük aşk yaşamaya başladığı fotoğrafçı Elif'i yalnız bırakmamak için bakanlıktan birilerini araya sokup bu kazı çalışmasında yetkili arkeolog olmuştur. Esra'nın da eski bir arkadaşıdır.

Elif Elif fotoğrafçıdır. Esra, Gaziantep'teki arkeolojik kazının başkanı olduğu için ekip kurarken o da başvurmuştur. Başarılı bir fotoğrafçıdır. Kemal ile sevgilidir ama onun kıskançlığından bunalmıştır.

Murat Murat, Esra'nın öğrencisidir. Arkeoloji bölümünde çok başarılı bir öğrencidir ve bölümüne tutkundur. Esra ekibine katılmasını istediği için çok mutlu olmuştur. Parapsikoloji konularına meraklıdır.

Teoman Teoman ekipte yer alan diğer bir profesyonel arkeologdur. Kazı başkan yardımcısıdır. Yemekten, içmekten, uyumaktan ve sohbetten hoşlanmaktadır. Mesleği ile ilgili büyük iddiaları yoktur.

Halaf Gaziantep'li Halaf, kazı ekibinin yemeklerini yapmaktadır. Kürt kökenlidir.

ÖYKÜ

Hacı Settar'ın ölümü Köylülerin arkeolojik kazı yapılan alanda ellerinde meşalelerle, tekbir getirerek kendisine doğru geldiği kabusunu gören Esra kapı sesine uyanmıştır. Eşref Yüzbaşı aramış ama Esra geceleri telefonunu kapattığı için haber verememiştir. Bu sebeple sabah erkenden gelmiştir. Hacı Settar ölmüştür. Eşref, kaza olmadığını, her sabahki gibi ezanı okumak için çıktığı minareden birisinin onu ittiğini ve düşürüldüğünü düşünmektedir. Namaza giden köylüler siyah keşiş kıyafetleri içinde birinin kaçtığını görmüştür. Haber hızla yayılmıştır ve caminin imamı Abid cesedin başında, Kara Kabir yatırının etrafında kazı yapıldığı için böyle oldu diye vaaz bile vermiştir. Esra bir an önce katilin yakalamasının ve bu olayın onlarla ilgili olmadığını anlaşılmasını istiyordur. Eşref'e göre ise bu kolay değildir. Ona göre bu terör örgütünün işidir.

Esra'nın endişeleri Eşref, Esra ve ekibinin kazıyı bırakma ya da ara verme konusunu düşünmesini istiyordur. Esra, Eşref'e kazıyı bırakamayacaklarını, çok önemli bulgular elde ettiklerini söyler.

Buldukları tabletlerden bahseder. Köylülerden bir kısım, özellikle imam Abid ve etrafı yatırın yakınında kazı yapılmasını saygısızlık olarak görüyordu ama Yüzbaşı Eşref'in kararlı tutumu ve herkesin saygı duyduğu Hacı Settar'ın onlardan yana olması daha önceki sorunları tatlıya bağlamış ve ortamı yumuşatmıştır. Esra'nın kafası karışır. İlk kez kazı başkanlığı yapıyordu ve sorumluluk onun üzerindedir. Tehlikede olabilme ihtimalleri yüzünden kazıyı yarıda bırakma ihtimalini bile düşünüyordu. Arkadaşlarına zarar gelmesini istememektedir.

Patasana'nın tabletleri 2700 yıl önce yazılmış tabletler bulmuşlardır. Geç Hititler döneminde yazılan Patasana isimli biri tarafından yazılmıştır. Hititler, Mısır'dan sonra 2. Büyük uygarlıktır. Tabletler kral vasiyetlerini, dinsel metinleri, antlaşmaları, sözleşmeleri vb belgeleri anlatırken ilk defa bu yazılan herkesten ve kraldan gizlice resmi olmayan tarihi yazmış ve kendi hikâyesine de yer vermiştir. Başyazmanlar kralın yazmasını istediği konuları kaleme almakla görevlidirler ama Patasana bu kuralı çiğnemiştir. Esra ve ekibi tabletlerde antik kentin yok oluş tarihinin anlatıldığını düşünmektedir. Şanslı oldukları konulardan biride çeviri için tabletleri bir yere göndermek zorunda olmayışlarıdır. Timothy yazılan dili bilen bir arkeologdur ve ekiple beraber çalışıyordu.

Esra'nın şüpheleri Esra cinayeti kimin işlemiş olabileceğine dair düşünür. Kafasında 3 seçenek belirlemiştir. Hacı Settar'ın onlardan hiç hoşlanmayan, İmam Abid'e yakın olan yeğeni Fayat aklına gelir. İlk geldikleri günlerde alana gelip onları rahatsız etmiştir. Diğer bir seçeneğin ise aşırı dinci özelliği ile bilinen Hizbullah örgütü olabileceğini düşünür. Halk Hacı Settar'a saygı duyuyordu ve öldükten sonra onları etkilemek daha kolay olacağından böyle bir cinayetin işlenmiş olabileceğini varsayar. Aklına gelen son seçenek ise define avcılarıdır. Karışıklık çıkarıp kazıyı durdururlarsa rahat rahat alanı kazıp define arayabileceklerdir.

Şüpheli biri bulunur Esra ekibi toplar ve durumu anlatıp, karar almak ister. Bernd ise yoktur. 15 dakika onu beklerler. Bisikleti ile Fırat'ın kıyısına indiğini söyler. Timothy'de sabah oradadır ama karşılaşmamışlardır. Herkes Hacı Settar'ın ölümüne üzülür ve çok şaşırır. Kimin katil olabileceği üzerine konuşurlarken, Halaf, katili bildiğini ve kendisine Hacı Settar'ı öldüreceğini söylediğini anlatır. Hacı Settar neredeyse torunu yaşında genç bir kadınla evlidir. Kadının yeğeni Şehmuz ona sevdalıdır fakat amcası, kızı Hacı Settar'a vermiştir. Minibüs muavinliği yapan Şehmuz bir gün Halaf ile sohbet ederken fırsatını bulur bulmaz onu öldüreceğini söylemiştir.

Katil bulunamaz Esra ve Halaf karakola giderler. Halaf ifade verir. O sırada Eşref ve Esra sohbet ederler. Birbirlerine ilgileri olsa da aralarındaki duvarı tam olarak aşamıyorlardır. Yüzbaşı Şehmuz'u gözaltına alıp, haber vereceklerini söyler. Akşam ise beklediğinden çok daha geç gelir. Şehmuz'u yakalamışlardır ve cinayeti işlemediğini söylemiştir. Cinayet üstüne kalacağı için korkup gerçekleri anlatmıştır. Gece, kazı alanında define aramışlardır. Birkaç parça tarihi eser bulmuşlardır. Alanda duran bekçi Selo'nun işi olduğu için kendilerine güvenebileceklerini söyleyip onu göndermişlerdir. Birlikte çalıştığı kişinin ismini de vermiştir. Ev arandığında da 2 tablet ve değerli tarihi parçalar ele geçirirler. Ayrıca esrar da bulunur. Şehmuz'un katil değil hırsız olduğu anlaşılır.

Reşat Ağa'nın öldürülmesi Esra sabah cip ile değil, köyden gelen işçilerin servisi ile kazı alanına gider. Herkes şaşırır. Çalışanların tam gelmesine Esra sevindir. Tüm işçilerin gelmesi ve konuşmalardan imamdaki fazla etkilenmediklerini anlamıştır. Kazı alanında bekçi Selo'yu görür. Ondan özür dileyen bekçiyi affeder ve onu iyice tembihler. O gece Selo gözaltına alındığından alanda askerler nöbet tutmuştur. Onları Murat karakola bırakır. Hırsızlık için kazı yapılan yerlere bakılır. Düzgün çalıştıklarını ve alana zarar vermedikleri anlaşılır. Murat karakoldan döndüğünde aşiret reisi, korucu Reşat Ağa'nın öldürüldüğünü, başının kesilip önüne koyulmuş şekilde bulunduğunu söyler. Çapkınlık yapmak için gittiğinden yanında kimse yoktur. Esra'nın tedirginliği artar ve çalışma bitene kadar kimseye bu durumdan bahsetmek istemez. Çalışma sonrası verdiği haber herkesi şaşırır.

Basın toplantısının tarihi Esra çok tedirgindir ve yüzbaşısını arar. Yüzbaşı Eşref, tedirgin olmaya gerek yok, her şey kontrol altında diyerek onu sakinleştirmeye çalışır. Soru sormamasını, yarın her şeyin anlaşılacağını söyleyerek telefonu kapatır. O gün Bernd yanına gelir. Çalışmaya fon sağlayan Alman Enstitüsü'nden haber gelmiştir. 4 gün sonra basın açıklaması yapmak ve bulguları tüm dünya ile paylaşmak için uygun olduklarını söylemişlerdir. Enstitü içinde muhalifler vardır ve bu proje için gereğinden fazla bütçe ayırdıklarını söylemektedirler. Bu sebeple bulguların öneminin anlaşılması ve muhaliflerin susması için bir an önce bulgular herkese duyurulmalıdır. Esra yetiştiremeyeceklerini düşünse de Timothy ve Bernd aynı görüşte olduklarından ve Enstitü'nün zorlamasından dolayı günü onaylar ve yemekte herkese bildirirler.

Elif'i akrep Sokar O akşam Elif'i akrep sokar. Kemal ve Esra hemen onu hastaneye götürürler. O esnada yakınlarındaki köyden silah sesleri geliyordu ve Esra'nın aklı Eşref'tedir. Amerikan

Hastanesi'nin sahibi David, Timothy'nin yakın arkadaşıdır ve onlarla yakından ilgilenir. Hayati tehlike olmadığını ama zehirden tamimiyle kurtulması ve önlem alınması açısından Elif'in 1-2 gün hastanede kalması gerektiğini söyler. Esra ve Kemal o gece Elif'in yanında kalırlar. David ve Esra sohbet ederken cinayetlerden konu açılır. David'in 95 yaşındaki babası yaşanan olayları 78 yıl önce işlenen cinayetlerle benzer bulmuştur. Esra bu bilgiyi duyunca onunla görüşmek ister ve David'e görüşme ayarlaması için ricada bulunur. Esra akşam 3 kere karakolu arar ama Eşref gelmemiştir. Konuştuğu asker olayda yaralı olmadığını söylese de Esra her şeyin yolunda olduğundan emin değildir.

Geçmişte yaşanan cinayetler Sabah olunca Esra yine karakolu arar ve Eşrefle konuşur. Çatışma bitmiştir. Yaralı olmadığını ve korkmasına gerek kalmadığını söyler. Suçluların ölü olarak yakalandığını belirtir. Yanına geldiğinde daha fazla bilgi verecektir. Konuşma sonrası David ile karşılaşır ve David onu kahvaltıya ve sohbe babasının yanına götürür. Kahvaltı esnasında David'in 90'larındaki yaşlı babası yıllar önce, Ermenilerin tehcir edildiği dönem sonrası yaşanan cinayetleri anlatır. Tehcirde başlarına bir şey gelmeyen 4-5 aile Fransızlar bölgeden çekilirken yine öyle olacağını düşünüp o dönem geri çekilen Ermenilere katılmamış ve bölgeyi terk etmemişlerdir. 3 Ermeni öldürülmüştür. Papaz Kirkor, şimdi cami olan kilisenin çan kulesinden aşağı atılmıştır. Ohannes Ağa, Göven köyü yolunda öldürülerek kesik başı kucağına bırakılmıştır. Bakırcı ustası Garo usta ise dükkânının içindeki kirişe asılmıştır. İlk iki cinayet tıpkı Hacı Settar ve Reşat Ağa'nın ölümüne benziyordur. Ölenlerden sadece Papaz Kirkor'un ailesi hakkında bilgi vardır. Ailesi Beyrut'a kaçmış ve oradan da Fransa'ya geçmişlerdir. Esra David'in babasının yanından ayrılırken cinayetleri Bernd'in işlemiş olabileceğini düşünmeye başlar. Ermeni meselesi hakkında çok hassas ve öfkelidir. Eşinin ailesi de bu sebepten acılar çekmiştir. Ayrıca eşine çok âşıktır ve onun için her şeyi yapabileceğini söylemiştir. Esra bunları düşünmesine rağmen kimseye anlatmaz ve başka ihtimaller düşünmeye çalışır.

Esra ve Eşref'in yakınlaşması Esra, Kemal ve Elif'i hastanede bırakarak Eşref'in yanına gider. Lojmanın bahçesinde bir şeyler içip olanları konuşacaklardır. Eşref olanların örgütün işi olduğunu düşünmektedir. Köydeki aşiretlerden birine mensup Mahmut dağa çıkmıştır. Aldıkları ihbarda köye indiğini ve bir evde saklandığını öğrenirler. Çatışma çıkar ve ölü olarak ele geçirilir. Eşref örgütün ortalığı karıştırmak için bu cinayetleri işlediğini düşünse de Esra buna inanmaz. Geçmiş cinayetlerinden bahseder. Ona göre bu cinayetleri işleyen kişi intikam almak isteyen biri olabilir. Hararetli şekilde konuşurken içecekleri getiren asker yanlışlıkla sıcak içeceği Esra'nın üzerine döker ve Esra Eşref'in lojmandaki evine girmek zorunda kalır. Yanan yerlerini soğuk suya tutar ve Eşref'in ona verdiği kıyafetleri giyer. Giysilerinin bu sırada kuruyacağını düşünür. Banyodan çıktığında Eşref ile yakınlaşırlar ve sevişmeye başlarlar. Esra kendini Eşref'in yanında çok rahat hisseder. Birbirlerine geçmişlerinden bahsederler. Akşamı birlikte geçirirler ve Esra geç saatte kaldığı yere döner.

Elif ve Kemal'in kavgası Ertesi gün cenaze vardır ve sorunsuz geçmiştir. Arkeoloji ekibini temsilen gidenlere de herhangi bir dışlanma olmamıştır. Elif ve Kemal o akşam herkesin içinde kavga ederler. Bir süredir kıskançlık krizlerinde olan Kemal daha fazla dayanamamıştır. Elif onunla ilgilenmiyordu ve Kemal onun Timothy'e olan ilgisini sezmiştir. Elif ondan hoşlandığını itiraf etmiştir. Kemal herkesin içinde bu gerçeği açıklar ve Timothy'e en az Elif kadar öfkelidir. Amerikalı ise gururunun okşandığını ama onun böyle şeyler hissetmediğini söyler. Elif utanç içinde yanlarından gider. Timothy ise sakindir. Kemal'in kıskırtmalarına rağmen oldukça olgun davranır ve onu anladığını, karısının onu başkası için terk ettiğinde benzer süreçlerden geçtiğini ama hayatında artık aşka yer olmadığını söyler. Kemal onu samimi bulmaz ama tartışma da daha fazla uzamaz.

Abid Hoca'nın geçmişi Esra, Halaf ile yine sohbet eder. Bu sırada Abid Hoca'nın eskiden Hristiyan olan Ermenilerden olduğunu, din değiştirdiklerini ve ailesinin onu bu yüzden imam yaptıklarını anlatır. Reşat'ın dedesi onun dedesini öldürüp topraklarına el koymuş ve ağa olmuştur. Kız kardeşi ile de metres hayatı yaşamaktadır. Kız kardeşinin eşi Almanya'dadır ve ilgisizdir. Reşat' da bu durumdan faydalanmaktadır. Ona göre Reşat'ın katili Abid'dir. Esra da buna inanır ve şaşırır ama Halaf'a belli etmez. Geçen sefer olduğu gibi yanlış yönlendirme ile Eşref'e bilgi vermek istemiyordur. Bu sırada Esra geçmişteki cinayetler ile ilgili de Halaf'tan bilgi almaya çalışır. Halaf, cinayetlerin benzerliği duyunca şaşırır. Ama papaz Kirkor'u onun da tanıdığını söyler. Esra şaşırır hatırlayamaz. Timothy'den ailesi ile ilgili bilgi almaya çalışan Gavur Nadide Papaz Kirkor'un kızıdır.

Yemekteki tartışma O akşam yemeğe Eşref'de gelir. İçki de içerler. Keyifli bir sohbet ortamı vardır. Sadece Elif katılmamıştır ama Esra bu akşam daha fazla tartışma olmaması için bu durumu önemsememiştir. Saatler ilerledikçe tartışma çıkar. Önce Halaf ve Bernd arasında olur. Halad çığkötfeyi bizim atalarımız bulmuş, en iyi biz yaparız diyordur. Bernd ise Ermenilerden öğrendiklerini söylüyordur. Tartışma sertleşir ve konu uzadıkça Eşref'de tartışmaya dahil olur. 'Bazı tarihi durumları yanlış biliyorsunuz sanırım' diyerek Ermenilerin yaşadıkları zulümlerin istenilen olaylar olmadığını,

Osmanlı döneminin şartları içinde yaşadığını savunuyordur. Alman Enstitüsün'den gelenlerin araması ve otele çıkan sorunla ilgili Bernd'en yardım istemesiyle tartışma yarıda kalır ve Bernd gider. Tim'de alkollü olduğu için ona eşlik eder. Esra, Kemal, Teoman ve Eşref bir süre daha içerler ve yabancı arkadaşları hakkında konuşurlar. Hepsinin ülkeleri ile ilgili hisleri birleşmiştir ama Esra tarafsızlığını korumaya çalışır. Tatları kaçar. Eşref, Esra ile biraz yürümek ister ama Esra hem tadı kaçtığı için hem yorgun olduğunu bahane ederek istemez. Arkadaşlarının önünde flört etmekte istemiyordur. Eşref biraz bozularak oradan ayrılır.

Kemal ortadan kaybolur Sabah olduğunda Kemal ortalıklarda yoktur. Eşyalarını almamıştır ve çok düzenli olmasına rağmen yatağı düzeltilmemiştir. Arkadaşları Elif ile arası bozuk olduğu için birkaç kere kazıyı bırakacağını söylediğini hatırlarlar ama eşyalarını almış olmaması sebebiyle bilerek ortadan kaybolduğunu düşünerek bir süre beklemeye karar verirler. O gün kazı alanında Patasana'nın son 4 tableti de bulunur. Herkes çok mutlu olur ama Kemal'in bu anı paylaşamamasına Esra üzülür. Akşam olduğunda Kemal hala ortalarda yoktur ve endişeler artmaya başlar. Sonra Arkeoloji müzesi müdürü Rüstem'in onun arkadaşı olduğu akıllarına gelir. Oraya gitmiş olabilir diye düşünürler fakat Rüstem müzede değildir ve cep telefonu da kapalıdır. İstanbul'dan bir arkadaşı ile yemekte olacağı bilgisini alırlar ve o kişinin Kemal olduğunu umut ederler.

Üçüncü cinayet Basın toplantısına bir gün kaldığı için ekipteki herkes bir şeylerle ilgilenmektedir. Esra ve Murat ciple şehre inip gazetecilere dağıtılacak metni çoğaltmaya giderler. Yolda Eşref'in arabası ile karşılaşır. Yüzbaşı onların yanına geldiğini söyleyince şaşırırlar. Bir kişinin daha öldürüldüğünü söyler. Esra, Kemal olduğunu düşünerek korkar ve telaşlanır. Yüzbaşıya Kemal'in kayıp olduğunu söylerler. Ama ölen başka birisidir. 50 yaşlarında bir köylüdür. Bahçesindeki çardakta uyumuştur. Sabah bulunduğu çardakta kalasların birine asılı bulunmuştur. Babası da bakırcıdır ama eskiden ölmüştür. Hem de Garo Usta'nın çıraklığını yapmıştır. Esra babası yerine oğlunu öldürdüler diye düşünür. Bunların birer mesaj olduğunu anlarlar. 78 yıl önce işlenen cinayetler tekrarlanıyordu. Eşref hala arkasında örgüt olduğunu düşünüyordur. Esra ise Abid hocada ısrarcıdır.

Gavur Nadide'nin hikayesi Kaldıkları yere geldiklerinde Esra, Timothy'yi keyifsiz bulur. Timothy yakın köylerden biriyle tanışmıştır. Lakabı Gavur Nadide'dir. Kadının hem Hıristiyan hem Müslüman olduğu için bu lakabı almıştır. Ermenidir, ailesi kaçarken koşamayacak kadar küçük olduğu için onu Türk komşularına emanet etmişlerdir. Nadya olan ismi Nadide olmuştur ve komşuları büyütüp evlendirmişlerdir. İki kutsal kitabı birden sahiplenmiştir. Yıllar önce abisinden mektup almış, New York'da olduğunu öğrenmiştir. Bir süre mektuplaşmışlardır ama sonra mektuplar gelmemeye başlamıştır. Timothy'den abisinin izini bulma konusunda yardım isteyen kadın kötü haber almıştır. Mektubun yollandığı adrese yakın oturan öğrencisi olan Timothy abisini araştırmıştır. Abisi annesini de kaybedince New York'a yerleşmiş, orada iş bulmuş ve evlenmiştir. Bir de çocukları olmuştur. Ama savaş dolayısıyla psikolojisi tam düzelememiş ve korkuları artmıştır. Paranoyası ortaya çıkmış ve karısını dövmeye başlamıştır. Tüm bunlara dayanamayan karısı onu terk etmiştir. O olaydan sonra iyice aklını kaçıran Nadide'nin abisine paranoyak şizofren tanısı koyulmuştur. Akıl hastanesine kapatıldığı içinde mektupların arkası kesilmiştir. Çocuğunun da annesi bulunamadığı için bir Amerikan ailesi onu evlat edinmiştir. Timothy, evlat edinme işlemleri gizli olduğundan çocuğu bulmanın imkânsız olduğunu Nadide'ye anlatmıştır. Timothy kadının umutlarını yok ettiğini, gerçeği söylemenin belki de doğru olmadığını düşünmektedir.

İmam Abid sorgulanır Rüstem sekreterine not bırakmıştır. Telefonu bozuk olduğu için çalışmıyordu. Esra'ya onunla basın toplantısında konuşabileceklerini iletmiştir. Rüstem'e basın toplantısından söz etmedikleri için Kemal'in onun yanında olduğunu ve toplantıyı onun haber verdiğini düşünürler. Hala ortaya çıkmamasının başka bir nedenini bulamazlar. Gece Eşref yanlarına gider. Çok geç saatte geldiği için endişelenirler. Sığınakta bir terörist bulunduğunu ve oraya gittiklerini söyler. Giderken Abid ile ilgili bilgi vermek istemiştir. Abid'i gözaltına almışlardır. Cinayet saatinde nerede olduğunu kanıtlayamadığı için sorgulanmıştır. Suçsuz olduğunu söyleyerek, cinayet anında nerede olduğuna dair en sonunda şahit gösterdiğinden katilin onun olmadığı anlaşılmıştır. Ama Esra ikna olmaz. Eşref'in ondan bir şeyler sakladığını düşünür. Abid istihbarat için çalışıyordu ve Eşref'de yeni öğrenmiştir. Fakat bu bilgiyi Esra'ya söyleyemez.

Kemal'in gizemli ölümü Sabah çok erken saatte kalkarlar. Basın toplantısı için erkenden toplantının yapılacağı otele gitmek ve rahat bir şekilde hazırlanmak istiyorlardır. Onlar hareket etmeden Eşref gelir. Kötü bir haber vereceğini anlarlar. Sığınakta terörist sanılıp ihbar edilen ceset Kemal'e aittir. Sağ şakağında derin bir yara izi vardır ama kan yoktur. Kovukta üzerinde kan izleri olan giysiler, botlar, el baltası, iki komando bıçağı, bayıltma spreyi, tabanca, ilk yardım malzemeleri ve siyah keşiş kıyafetleri vardır. Kovuğu katilin kullandığı anlaşılmıştır. Murat Kemal'in katili bulunduğunu ve o sebeple

öldürüldüğünü düşünür. Ama Eşref ilk önce onunda Murat gibi düşündüğünü fakat sonra başka bir ihtimal daha belirmediğini söylemiştir. Kemal orak gibi ucu sivri bir şeyle yaralanmıştır. Son cinayet işlendiğinde de üzerinde kan izleri olan bir orak bulmuşlardır. Maktulün, katili bu orakla yaralanmış olduğunu ve bu sebeple katilin Kemal olabileceğini anlatır. Kesin bir sonuca ulaşmak için üzerindeki saç teli, parmak izi gibi delilleri incelemek gerekiyordu. Esra kontrolden çıkar. Kemal'in asla katil olamayacağını, olması için bir sebep olmadığını bağırmağa başlamıştır. Kimse Kemal'in katil olabileceğini düşünmüyordu ama katilin Kemal'i öldürüp neden daha uzak bir yere değil de önceki cinayete ait delillerin olduğu yere götürdüğüne cevap bulunamıyordu. Eşref, Kemal'in Ermenilerle ilgili konuştuğunu duyan kimse var mı diye sorar. 78 yıl önce işlenen cinayetleri anlatırlar. Bernd bir kere baş başa konuştuklarını ve Bernd'in Türk devletinin tavrını eleştirmesine hak verdiğini belirtir. Esra çığına döner ve onu yalan söylemekle suçlar. Asıl şüphelinin kendisi olduğunu söyler. Bernd suçlamayı kabul etmez. Eşref yine de araştırmak için Bernd'in eşinin ailesinin bilgilerini alır ve araştırılacağını belirtir. Basın toplantısı bitene kadar kavgalara ve suçlamalara ara vermeye karar verirler. Eşref de bu sırada ipuçları için test sonuçlarını bekleyecektir.

Basın toplantısı Teoman artık kazıyı bırakmaları gerektiğini söyler. Esra karşı çıkar. Çok öfkeli ve üzgündür. Teoman herkesin tehlikede olabileceğini, zaten Patasana tabletlerinin hepsini bulduklarını anlatarak onu biraz yumuşatır. Konferans sonrası konuşmaya karar verirler. Esra ve Elif perişan görünüyordur. Esra Elif'i toparlamaya çalışır. Onun suçu olmadığını söyler. Basın toplantısı başlamamıştır henüz. Kazı başkanı olarak Enstitü'den gelenler Esra'ya övgü dolu sözler söylerler. Toplantıda Esra, Timothy, Bernd ve Enstitü'den Profesör konuşma yapacaklardır. Söz Timothy'e geldiğinde öncesinde oldukça etkili giden konuşma herkesi şaşırtarak devam eder. Cinayetleri Timothy işlemiştir ve bunu herkesin önünde itiraf eder.

Timothy'in itirafları Timothy öldürülen Papaz Kirkor'un torunudur. Kız kardeşini yeterli hızda yürüyemeyeceği için Türk komşusuna bırakıp annesi ile kaçan Dikan Papazyan, Timothy'nin babasıdır. Bir süre sonra aklını kaçırdığı için Timothy kimsesizler yurduna bırakılmıştır. Yani Gavur Nadide'nin yeğeni Armenak Papazyan'dır. Onu evlat edinen aile ölmüştür. Vietnam savaşında psikolojik olarak yaralanmıştır. Sonradan onu bulan annesi okumasına yardımcı olmuştur. En sonunda karısı da onu terk edince babasının topraklarına gelmek istemiştir. Burada kendisi gizleyerek babasının ailesi hakkındaki korkunç gerçekleri öğrenmiştir. 5 yıl önce bu bölgeye geldiğinde cinayet işlemek kafasında yoktur. Kimseye kin duymadığını, kimseyi öldürmeyi düşünmediğini söyler. Ama bir gün yolda gerillalar tarafından bir askerle beraber rehin alınmıştır. Askerin ailesinin onun arkasından bakışını görmüştür. Günler sonra asker öldürülmüş ama Timothy serbest bırakılmıştır. Timothy bu olayla çok sarsılmış, tüm yaşadıklarını düşünüp insanların vahşetten hoşlanan acımasız bir yaratık olduğunu düşünmüştür. Kesinlikle intikam almak için cinayet işlemediğini, insanlara ölümün vahşet olduğunu hatırlatmak için hayret uyandıracak, zekice ve geçmişi hatırlatacak yöntemler seçtiğini açıklar. Cinayetleri önlemek için cinayet işlediğini savunmaktadır. Üç kişiyi, haberleri basın toplantısına yetişsin diye tıpkı 78 yıl önceki cinayetlere benzer şekilde öldürdüm demektedir. Kemal için çok üzgün olduğunu, Elif ile birlikte olduğunu sanarak onu izlediğini, cinayeti görünce ona saldırdığını anlatır. Kendini korumak zorunda kaldığından onun ölümüne de sebep olduğunu ve basın toplantısı ertelenmesin diye onu mağaraya taşıdığını söyler.

TEMALAR

İnsanlığın Öldürme Eğilimi Romanda işlenen cinayetler, Timothy karakteri üzerinden insanlığın suç işleme, birbirini öldürme eğilimi üzerine dikkat çekiyor. Geçmişten günümüze yaşanan savaşların, katliamların, vahşetlerin bilinmesine ve bu acılara tanık olunmasına rağmen birbirini tekrarlayan suçların yaşanması karakter üzerinden, insanlığın yapısıyla ilişkilendirilmektedir. Ermeni meselesi, Terör sorunu bu gerçeklikle ele alınarak insanlığın eğilimlerinin sonucu olduğu ve din, dil, ırk fark etmeksizin insanların aynı koşullarda benzer davranışlar gösterecekleri vurgulanmıştır. Aynı zamanda bulunan Patasana tabletlerinde anlatılanlardan yüzyıllar önce de insanların birbirine benzer acılar yaşattıkları ve acımasız olduklarını kanıt niteliğinde gösterilmektedir.

Aşk Romanın ana teması aşk olmamakla birlikte aşkın farklı yüzlerine yer verilmiştir. Tutku hali Bernd'in karısına olan aşkıyla, kıskançlık ve sahip olma duygularının olumsuz şekli ise Kemal'de kendini göstermiştir. Elif'in kendisine uyumlu olmadığını düşündüğü ve hiç de uygun olmayan bir zamanda Eşref ile yakınlaşması ise aşkta mantık ile davranılamayacak duygular hissettirdiği duygusu uyandırmıştır. Tüm bunların yanında Timothy ise aşka tarihi bir olgu, gerçeklik gibi yaklaşarak neredeyse tüm karakterlerin onayını almış ve aşkın ilkel bir yanlısı olduğunu ifade etmiştir.

KARAKTER ANALİZİ

Esra (Şüpheci)

Karakter Esra kendine güvenen, dik başlı bir kadındır. Bazen bu özelliklerinin gerçekten ona ait olup olmadığını sorgular. Babası onu daha çok sevsin ve beğensin diye böyle olmuş olabileceğini düşünmektedir. Sorumluluk sahibidir. Kazı başkanı olarak sorumluluklarına özen gösterir ve çalışma arkadaşlarının, kazı alanının güvenliğini oldukça önemser. Kazı başkanı olarak ilk görevidir ve başarısız olmak istemiyordur. Şüpheci bir yapısı vardır. Olaylarla ilgili ihtimalleri sürekli zihninde değerlendirmekte ve çözmeye çalışmaktadır. Ekibin en soğuk üyesi Bernd'den, yemeklerini yapan Halaf'a kadar herkese dengeli davranmaya çalışır ve sıcakkanlı yaklaşıp.

Aktivite Esra başarılı ve çalışkan bir arkeologdur. Yazları işi ile ilgili olarak kazı alanlarında çalışmaktadır. Son yazında da Gaziantep'te görev alıyordu. Burada Eşref yüzbaşından hoşlanmış ve aralarında yakınlaşma olmuştur. Sürekli bu ilişki için doğru zaman olmadığını kendisine telkin ederken, bir gün kendisine engel olmamış ve Eşref ile sevişmiştir. İlk yakınlaşmaları olmasına rağmen kendini çok rahat hissetmiştir. Gaziantep'te çalışma zamanları dışında yürüyüş yapmayı sevmedir. Fırsat buldukça Eşref ile sohbet eder ve onu tanımak ister. Yaşanan cinayetleri çözmek için şüpheliler ile ilgili bilgi edininp, olayları çözmeye çalışır.

ÖRNEK ANILAR

Şüpheci Geçmişte işlenen cinayetlerin tekrarlandığını öğrenen Esra, öldürülen Ermenilerin intikamının alındığını düşünmeye başlamıştır. Aklına da ilk olarak çalışma arkadaşı, karısının ailesi bu topraklardan göç etmek zorunda kalmış bir Ermeni olan Bernd gelir. Bernd'in cinayetlerin işlendiği günler nerede olduğunu ve neler yaptığını hatırlamaya çalışır. Kafasında cinayetleri işlediğine dair ipuçları üretmeye başlamıştır. Sonra da kendisine kızar. Ortada somut bir delil yokken ve Eşref katilin bulunduğunu söylerken meslektaşını suçluyordur. Bir anlığına bilinçaltım Bernd'ten hoşlanmadığı için böyle yapıyor diye düşünür. Sonradan kuşkuculuğun onda hep olduğuna karar verir. Bir kere en yakın arkadaşı ve kocasının onu aldattığını kurgulamış, iş büyümüş ve ikisi de duymuş ve Esra kendisini affettirmek için çok uğraşmıştı. " Bir keresinde Orhan'ı Berlin'deki bir sempozyuma birlikte gittiği Sevim'le yatmakla suçlamamış mıydı? Oysa Sevim en yakın arkadaşındı, üstelik Orhan'dan günahı kadar hoşlanmazdı. Ama nefretin insanları birbirine çektiğini de bilirdi Esra. Üstelik yabancı bir ülkede 7 gün birlikte kalmışlardı, hem de aynı otelde. Bir gece içki ve müziğin etkisiyle neden aynı odada sabahlamasınları. Önceleri şaka olsun diye kendi kendine söylediği bu düşünceye inanmaya, daha da ileri giderek olayı kurgulamaya başlamıştı. Yedinci günün sonunda artık kocasının Sevim ile yattığına emindi."

Sorumluluk Sahibi İkinci cinayeti öğrendiğinde Esra'nın tedirginliği artmıştır. Çalışma arkadaşlarının güvenliği ile ilgili sorumluluk hissediyordu. Kazıyı durdurup durdurmama kararını yeniden gözden geçirmeye başlamıştır. Patasana'nın tüm tabletleri de henüz bulunmamıştır. Basın toplantısını da iptal etmeleri gerekecektir. "Almanlar küplere bineceklerdi. Binerlerse binsinler, Patasana'nın tabletleri insanların canından daha önemli değildi ya. Ve Eşref'i belki bir daha göremeyecekti. Sahi bunu hiç düşünmemişti. 'Amaan, dert ettiğim şeye bak. Göremezsem görmeyeyim. Adam neyim oluyor saki' diyerek yüzbaşının esmer yüzünü gözlerinin önünden uzaklaştırmak istedi. Ama uzaklaştıramadı."

Sıcakkanlı/Dost Canlısı Esra, onlara yemek yapan görevli Halaf ile sohbet etmeyi sevmedir. Hem yöre insanı hakkında bilmediği şeyler öğreniyordur, hem de canı sıkın bile olsa Halaf ile sohbet ettiğinde daha iyi hissediyordu. Onun yemek yaptığını görünce yanına gider ve o gün olanlarla ilgili sohbet ederler. Kemal ve Elif'in kavgasından ve Kemal'in kıskanç hareketlerinden konu açılmıştır. " Lafın uzamasından korkan Esra, şişlere uzandı. 'Ben de yardım edeyim.' 'Elinizi yaralamayın.' 'O kadar da değil.' dedi Esra. Bakışlarında manidar bir ifade belirmişti. 'Az buçuk bizde anlarız bu işten.' Çocukça bir gülümseme süsledi Halaf'ın dudaklarını. 'Tamam, o zaman şu domatesleri şişlere geçirin.' Esra kırk yıllık kebabçıymış gibi aldı eline şişi, domatesleri peş peşe geçirmeye başladı."

Eşref (Ağırbaşlı)

Karakter Eşref askeri operasyonda tüm ekibini kaybettiği için psikolojik tedavi görmüştür ve hala o günlerin etkisindedir. İş ile ilgili sorumluluklarını dikkatli şekilde yerine getirmektedir. Hal ve tavırları ile ağırbaşlıdır. Ciddi ve ağırbaşlı görüntüsünün adında vicdanlı ve yufka yürekli biridir.

Aktivite Romanda Eşref'in ailesinin İstanbul'da olduğunu ve görevinin hayatının büyük bir kısmını doldurduğu görülmektedir. Zaman zaman küçük kızı ile telefonda görüşmekte ama eşi ile olan kopuk

ilişkisinden dolayı onu ziyarete çok az gitmektedir. Esra'dan hoşlanır ve sevişirler. Esra'dan etkilenmiştir. Onunla zaman geçirmekten ve sohbet etmekten hoşlanır.

ÖRNEK ANILAR

Sorumluluk Sahibi Eşref, şehit cenazelerine katıldığında ailelerin çocuklarının öne sürülüp öldürüldüğü, komutanlara bir şey olmadığı yönünde serzenişlerde bulduklarını duymuştur ve görüşlerinin tümüyle yanlış olmadığını düşünmüştür. Bu yakınmalardan etkilenmiştir. Silahlı Kuvvetlerin en üst subayından, en alttaki erine kadar aynı özveriyi göstermesi gerektiğine, hatta komutanların daha özverili olması gerektiğine inanmaktadır. Görev süresinin her anında buna inanıp bunu uyguladığını anlatmaktadır. “Duraksadı. Esra'nın inanmamasından korkar gibi gözlerinin içine bakarak ekledi; ‘Belki bu uğurda ailemi, akıl sağlığımı yitirdim ama kendime saygımı korudum...’ Yine sustu. Sanki zorla soluk alıyormuş gibi derinden bir iç geçirdi.”

Yufka Yürekli Eşref dağda operasyundayken ekiplerine korucu Seyithan yardım etmektedir. Seyithan köydeki aşiretlerden birine bağlıdır. İkizi ise örgüte katılıp dağa çıkmıştır. Seyithan kardeşini öldürmek zorundadır, eğer öldürmezse ailesi dışlanacak belki de aşiret tarafından da öldürülecektir. 7 kardeşinin, anne ve babasının hayatı için ikizini öldürmeye mecburdur. Bir mağarada kardeşinin olduğunu tespit etmiş, Eşref ile birlikte onu kıstırmışlardır. Fakat Eşref mağaraya girdiğinde Seyithan'ın yerde yattığını, kardeşinin iyi olduğunu görür. Kardeşi üzgündür, Seyithan'ın olduğunu bilmediğinden onu vurmıştır. Eşref'e ikinci bir şansı olsa her şeyin başka olacağını söyleyip ona güvenmesini istemiştir. “Kafam karmakarışık olmuştu. Onu bıraksam kimse anlamazdı. Bedirhan olduğunu yalnızca annesi çıkarabilirdi. O da kimseye söylemez... Hiç değilse bir kişi, sadece bir kişi mi, bir aile... Tüfeğimin namlusunun inmeye başladığını fark ettim. Çıldırılmış olmalıydım. Neden onu bırakmak istiyordum? Aylar sonra süren çatışmalardan sonra nereden çıkmıştı şimdi bu yufka yüreklilik. Ama nedense kendime engel olamıyordum...”

Timothy (Duygusal)

Karakter Timothy'e dışarıdan bakan kişiler onun, deneyimli, yardımsever ve derin bilgi sahibi biri olarak görmektedir. Kemal'in kıskançlık krizine girip ona saldırganca davranması karşısında bile sağduyulu davranarak onu sakinleştirmeye ve onu anladığını hissettirmeye çalışmıştır. İnsanın bu kadar mükemmel özellikler göstermesi Esra'ya çok olağan gelmemektedir. Fakat hikâyenin sonunda Timothy'in suçu olmayan insanları kendi felsefesi için, öldürmenin vahşetini insanlara anlatmak ve hatırlatmak için öldürmesi onun soğukkanlı, öfkeli ve duygusal yanlarını ortaya çıkarmıştır.

Aktivite Timothy çok gezen ve çok okuyan birisidir. Bir kitap yazmaktadır. 5 yıldır Türkiye'de yaşıyor. Köyleri dolaşmayı, yerel halkla iletişim kurmayı ve dost olmayı sevmektedir. Kazı alanına gitmemekte, genellikle kaldıkları yerde tabletlerde ne yazdığını çevirmektedir.

ÖRNEK ANILAR

Soğukkanlı Timothy, basın toplantısında cinayetleri işleyenin kendisi olduğunu itiraf eder. Esra nasıl bu kadar sakin şekilde olanları anlattığını anlayamaz. “Timothy, genç kadına döndü, gözlerinde ezik, gerçekten pişman olmuş ifade vardı. ‘Kemal için çok üzgünüm’ dedi. ‘Onu öldürmeyi istemezdim. Ama kıskançlık krizine tutulmuştu. Elifle birlikte olduğumu sanarak beni izlemiş. Cinayeti görünce saldırdı. Kendimi korumak zorunda kaldım. Ölüncü de basın toplantısı ertelenmesin diye onu mağaraya taşıdım.’ ‘Sorun sadece Kemal değil’ diye haykırdı Esra. Duraksadı. Ne yapacağını bilmeden Amerikalıya bakarak dövünmeyi sürdürdü.”

Anlayışlı Kemal, Elif hastanedeyken onunla yüzleşmiştir. Elif Timothy'den hoşlandığını itiraf etmiştir. Hastaneden dönünce kıskançlıktan gözü dönmüş Kemal herkesin içinde Elif'in Timothy'den hoşlandığını, Timothy'nin onu ayarttığını, etkileyip kendine âşık ettiğini söylemiştir. Elif ağlayarak uzaklaşırken Timothy bunların gerçek olmadığını, Elif ondan hoşlandıysa onur duyacağını ama bu tür bir ilişki düşünmediğini anlatmaktadır. Ama Kemal durmaksızın Timothy'nin üzerine gider ve öfke dolu konuşmalarını sürdürür. Timothy karısının başka bir arkeologla kaçmasını söylediklerine kanıt olarak göstermektedir. “Esra'nın yüreği hızla çarpmaya başlamıştı. İş buraya varduktan sonra Timothy'in öfkesini kontrol edemeyeceğini, bir yerde patlayacağını düşünüyordu. Ama Amerikalı, bir dostuyla dertleşiyormuş gibi içten bir ses tonuyla sürdürdü sözlerini: ‘Bu yüzden seni çok iyi anlıyorum. Bende çok acı çektim. Kolay değil, sevdiğiniz inandığınız birisi, başka biri için sizi bırakıp gidiyor. Ama sonra alışıyor insan. Bolca gözyaşı döktükten, bolca sarhoş olduktan, bolca kendine acıdıktan sonra sakinleşip konu üzerine akıl yürütmeye koyuluyorsun.’ Birden gülmeye başladı...”

Bernd (Mesafeli)

Karakter Çalışma arkadaşları Bernd'i oldukça soğuk, asık suratlı ve sevimsiz bulmaktadır. İnsanlarla samimi olmaya çalışmamakta ve mesafeli durmaktadır. Ermeni meselesi üzerinden düşünüldüğünde hassas olduğu konularda sert ve geçimsiz davranmaktadır. Düşüncelerini her zaman açıksözlü şekilde dile getirmektedir. Patasana tabletlerinin bulunduğu kazıda başkan olmayı çok istemiş ama olamamıştır. Esra onun çok hırslı ve kararlı bir yapısı olduğunu düşünmektedir. İş konusunda çalışkan ve disiplinlidir. Karısına çok aşıktır. İlişkisinde romantik birisi olduğu söylenebilir.

Aktivite Bernd tam bir bisiklet tutkudur. Boş zamanlarında ya odasına kapanıp çalışmakta ya da bisikletle çevre köylerde gezintiye çıkmaktadır. Çalışma arkadaşları ile vakit geçirdiği pek görülmemektedir. Almanya'da olan ve hamile olan eşine mektup yazmayı sever. Telefonda konuşurken kendini yeterince iyi ifade edemediğini düşünmektedir.

ÖRNEK ANILAR

Öfkeli/Sert Akşam yemeğinde hep birlikte sohbet edip yemek yerken, içki içmeye de karar verirler. Halaf ile Bernd arasında çiğköfte konusunda tartışma başlar. Bernd çiğköfteyi Türkiye'den öğrenmediğini, Ermenilerden öğrendiğini söyler. Halaf ise çiğköfteyi atalarının bulduğunu, en iyi kendilerinin yapacağını iddia ediyordur. Bernd ise öfke patlaması yaşar ve çiğköftenin tarihini anlatmaya başlar. Esra'nın Halaf'ı uyarmaya çalışması işe yaramaz. İçkinin etkisi ile Halaf ne kadar hassas bir konuda ısrarcı olduğunu anlayamamaktadır. "Bernd ters ters baktı Halaf'a. Alman meslektaşının bakışlarında öfke kıvılcımları görünce çok geç kaldığını anladı Esra. Ama daha kötüsü Halaf'ın ne kadar nazik bir konuyu tartışmakta olduklarının farkında olmamasıydı. 'Niye yapamamışlar?' dedi Alman. 'Daha siz bu topraklara gelmeden onlar burada yaşıyorlardı. Siz ülkeleri ele geçirir, insanları vatanından yurdundan ederken onlar uygarlıklar kurup, büyük kentler inşa ediyorlardı. Bir çiğköfteyi mi yapamayacaklar?' "

Açık sözlü/Kararlı Kemal ortalarda yoktur ve akşam olmasına rağmen hala gelmemiştir. Esra iş gücü bırakıp ekipler kurup, Kemal'i aramaları gerektiğini düşünüyordur. Ama onun dışındaki herkes böyle sıkışık zamanda belki de gönül kırıklığı nedeniyle bir yerlere gitmiş olan Kemal'i aramakla zaman harcamak istemiyorlardır. Herkesin böyle düşünmesine rağmen kimse cesaret edip bunu dile getiremiyordu. "Görev Bernd'e düştü. 'Böyle aceleyle, telaşla hiçbir sonuç elde edemeyiz' dedi Alman arkeolog. Sesi yumuşak ama kararlıydı. 'Kemal kendi kendine mi gitti, yoksa başına kötü bir iş mi geldi bilemiyoruz. Bence korkuya kapılmak için erken. Üstelik yapılması gereken bunca iş varken.' Esra'nın kaşları çatıldı, karşı çıkmaya hazırlanıyordu ki Timothy fırsat vermedi."

Soğukkanlı/Disiplinli Kemal'in cesedinin katilin kovuğunda bulunduğunu, Kemal'in de katil şüphesi altında olduğunu söyleyince Esra kontrolden çıkmış ve asıl suçlunun Bernd olabileceğini söylemiştir. Başından beri Bernd'en şüphelenmiş ve kendince ipuçları bulmuştur. Bernd ise suçlamaları kabul etmemiştir. Timothy tüm bu tartışmayı basın toplantısı sonrasına bırakıp bir süreliğine olanları unutmaya hazır olmuştur. Bernd küçük öfkelerle böyle bir günün gölgelenmesine razı olamam diyerek her şeyi unutmaya hazır olduğunu söylemiştir. Toplantı yapılacak otele geldiklerinde Esra konuşurken kendini kaybedeceğinden endişelidir. " Bernd salonun girişinde, yapacağı konuşma metnini göstererek, Joachim'e bir şeyler soruyordu. Kemal'in ölümünü, sabahki tatsızlığı unutmuş gibiydi. O sert tartışmadan sonra bir insan nasıl bu kadar rahat olabilirdi? Bu durum Bernd'e duyduğu kuşku artmasına yol açtı."